

Een archeologische onderzoek in het tracé van de Afvalwaterleiding–Veendam bij Muntendam, Gem. Menterwolde

A. Ufkes & J. Schoneveld

ARC-Publicaties 9

Groningen

1997

ISSN 1574-6879

INHOUD

VOORWOORD	5
-----------	---

INLEIDING

aanleiding van het onderzoek	7
ligging van het terrein	9
eerder onderzoek	10
bewoningsgeschiedenis	11
doel van het onderzoek	12
meetsysteem	13
onderzoeksstrategie en werkwijze	15

RESULTATEN

sleuf 1	19
sleuf 2	21
sleuf 3	21
sleuf 4	23

CONCLUSIE	25
-----------	----

LITERATUUR	27
------------	----

AFBEELDINGEN	28
--------------	----

BIJLAGE I	29
resultaten van de boringen	

Bijlage II	35
vondstenlijst	

BIJLAGE III	36
determinatielijst	

BIJLAGE IV	37
documentatie	

COLOFON	40
---------	----

VOORWOORD

Archeologisch onderzoek uitvoeren, als verplicht onderdeel van werkzaamheden met grondverzet, is een verschijnsel van de laatste tijd. Bij grote infrastructurele werken als de Betuwespoorlijn of de Vinexlocaties wordt archeologisch onderzoek standaard uitgevoerd, maar elders is het nog wettelijk aan deze ontwikkeling. De Groninger archeologen zijn dan ook erg gelukkig dat, bij het aanleggen van de Afvalwaterleiding Veendam door een voor de archeologie interessant gebied, onderzoek kon worden uitgevoerd. Het tracé van de leiding leverde de mogelijkheid over een grote lengte het gebied te bestuderen. Hoewel de archeologen pas op het laatste moment werden ingeschakeld, konden de kosten beperkt blijven. Door de tijdsdruk moest wel extra personeel ingezet worden en konden de beste kenners van dit gebied, de vele amateur archeologen, niet worden geraadpleegd.

Het project archeologisch onderzoek afvalwaterleiding Veendam kan een succes worden genoemd. De werkzaamheden verschaften voldoende inzicht om te durven besluiten af te zien van uitgebreide archeologische opgravingen. We danken dit succes onder andere aan de samenwerking met ing. R.J. Bosma en diens assistent Dhr. J. Sijbolts van het bureau beton- en waterbouw van de Provincie Groningen. Zij hadden altijd een open oor voor de archeologen. Ook met de uitvoerder van aannemer Van Gelder, Dhr. J. Wolbrink ontstond een goede werkverhouding.

Met veel genoegen hebben we gebruik gemaakt van de kennis van het onderzoeksgebied die de provinciaal archeoloog Dr. H.A. Groenendijk, bezit. Zijn bezoeken aan de opgraving waren een belangrijke hulp bij het interpreteren van de aangetroffen grondsporen maar ook voor het slagen van het project.

Dhr. Slim en de Gebr. Mulder bedanken we voor de toestemming op hun grond het onderzoek te mogen verrichten. Vooral Dhr. Slim volgde de werkzaamheden met veel interesse.

Voor het Centrum voor Archeologische Research & Consultancy, ARC, werkten aan het archeologisch veldonderzoek mee Mevr. Drs. A. Ufkes, Mevr. Drs. M. Essink, Mevr. Drs. A.M. Bakker, Drs. J.L. van Beek en Drs. A. ter Wal. Zij hebben met veel voldoening aan het project deelgenomen.

Drs. J. Schoneveld
Directeur ARC

Afb. 1: Ligging van Muntendam

INLEIDING

Aanleiding van het onderzoek

In het najaar van 1997 ligt het in de bedoeling een afvalwaterleiding aan te leggen vanaf de nieuwe waterzuivering bij Veendam in de richting van Zuidbroek. Het tracé van deze afvalwaterleiding doorkruist tussen de coördinaten 255.24 / 574.86 (noordzijde), 255.59 / 573.38 (zuidzijde) en 256.10 / 573.65 (oostzijde), een attentiegebied met archeologische waarden. In zo'n geval dient er een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) te worden uitgevoerd, eventueel gevolgd door een archeologisch onderzoek. Helaas was verzuimd deze AAI uit te voeren. Aan het Centrum voor Archeologische Research & Consultancy (ARC) van de Rijksuniversiteit Groningen werd verzocht dit alsnog te doen.

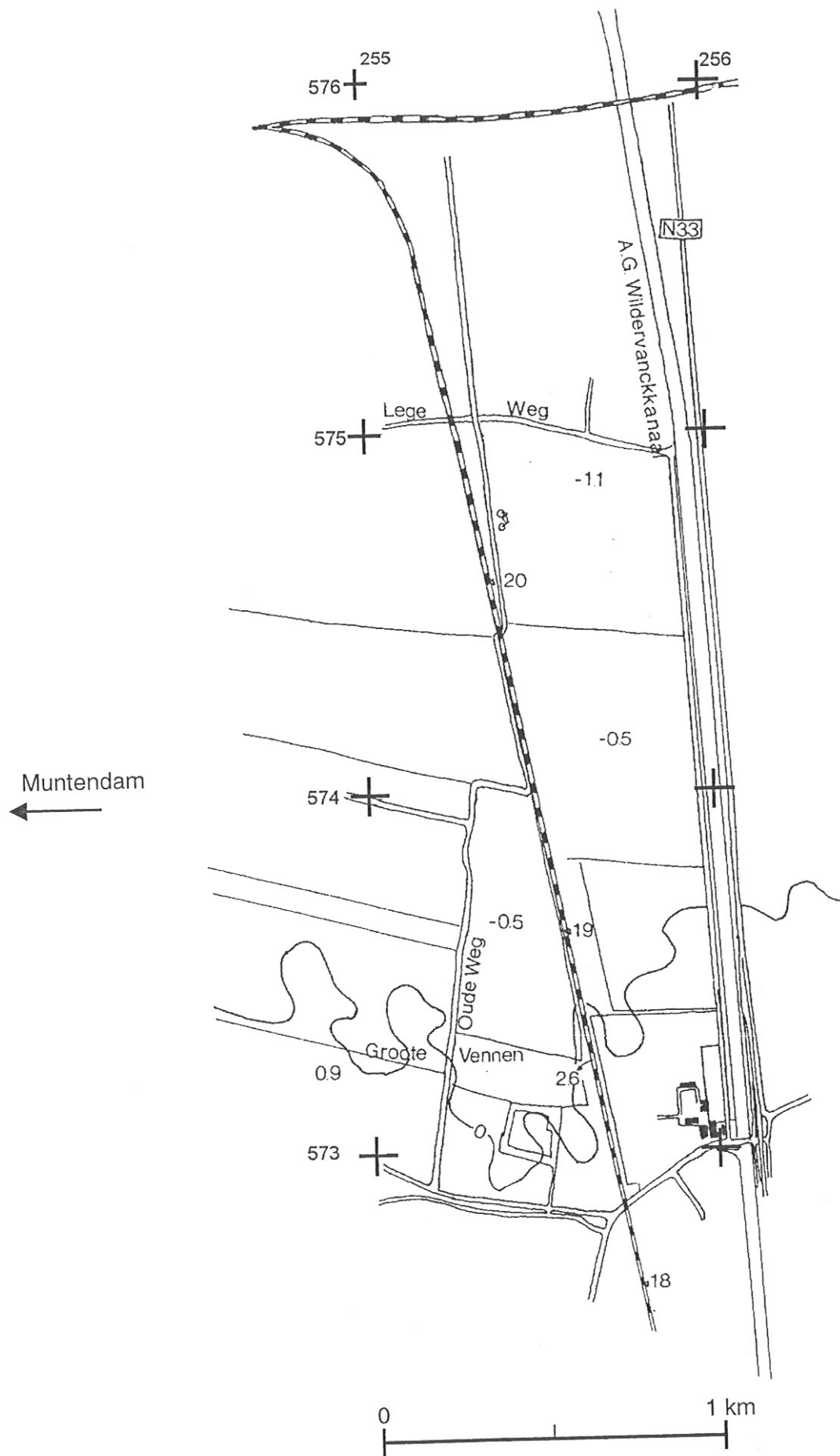
Op dinsdagochtend 16 september 1997 werd het ARC benaderd door Dr. H.A. Groenendijk, provinciaal archeoloog voor de provincie Groningen met het verzoek een opgravingsploeg gereed te houden voor een archeologisch onderzoek bij Muntendam. Vervolgens werd contact opgenomen met ing. R.J. Bosma van het bureau beton- en waterbouw van de provincie Groningen. Deze liet de werkzaamheden van de uitvoerder nog op dinsdagmiddag stilleggen.

De archeologische werkzaamheden werden gestart op woensdag 17 september. Projectleider van het onderzoek was Mevr. Drs. A. Ufkes. Assistentie werd verleend door Mevr. Drs. M. Essink en later, in verband met de haast die het onderzoek eiste, ook door Drs. J.L. van Beek. In de latere fase van onderzoek werd de groep onderzoekers uitgebreid met Mevr. Drs. A.M. Bakker en Drs. A. ter Wal, allen werkzaam voor het ARC.

Het opstarten van de werkzaamheden ging niet zonder problemen. Bij aankomst op het terrein bij Muntendam bleek een dragline met een puntenbak bezig de bouwvoor op een ruwe manier te verwijderen en wel op zodanige wijze dat het bodemarchief ter plaatse vernietigd werd. Dit was des te merkwaardiger gezien reeds op dinsdagmiddag aan de aannemer opdracht was gegeven het werk te stoppen. Het werken met een dragline werd vervangen door graven met een graafmachine met een platte bak.

Helaas leverde het archeologisch onderzoek van de eerste dag niets op, aangezien op donderdagochtend bleek, dat een dragline of graafmachine met rupsbanden dwars door het te onderzoeken vlak was gereden.

Die donderdag 18 september bracht ook andere moeilijkheden voor de onderzoekers. Zo begonnen ook de eigenaren van de grond bezwaren te maken in verband met de vergunningverlening voor het archeologisch onderzoek en bleek de aannemer nog steeds bezig eigenhandig bouwvoor te verwijderen.

Afb. 2: Het onderzoeksgebied

Rond het middaguur waren deze problemen, na ingrijpen van zowel de provinciale projectleider als de provinciaal archeoloog, opgelost en kon verder gewerkt worden aan het archeologische onderzoek. Helaas bleek op vrijdagochtend 19 september, dat die avond daarvoor opnieuw een dragline, alsmede een bandenkraan het archeologische werk van de vorige dag hadden vernield. De rest van de onderzoeksdagen konden de archeologen ongestoord werken.

Na een eerste AAI bleek het nodig ook aanvullend archeologisch onderzoek te verrichten. Dit werd uitgevoerd van maandag 29 september tot maandag 6 oktober 1997.

Ligging van het terrein

Het archeologisch te onderzoeken terrein ligt in de Polder De Munte en de toponiem is *De Groote Vennen* in de Gemeente Menterwolde. Het gebied bevindt zich in het stroomgebied van de Oude Ae. De Oude Ae is een veenstroompje, dat in historische tijden het water afvoerde uit het westelijk gedeelte van het Boertanger Veen. Het is een zeer meanderend stroompje geweest, een kenmerk van dit soort riviertjes. In het gebied tekent het zich af door het opduiken van vele rivierduinen. Het te onderzoeken gebied ligt in het benedenstroomse gedeelte van de rivier. De bedding ligt nog in het pleistocene substraat maar stroomt even verder in het klei-op-veen gebied van de Dollardboezem. Hierdoor is het niet duidelijk waar de hoofdstroom zich in dit gebied bevonden heeft. De stroomgeul vertakt zich in vele watertjes, natuurlijke waterloopjes en gegraven afwateringen. Pas verder noordwaarts, in het jonge zeekleigebied is weer een waterloop te herkennen die zich met regelmatige lussen in het kwelderlandschap aftekent.

Het tracé van de afvalwaterleiding dat archeologisch onderzocht werd loopt in de stroomrichting van de Oude Ae, langs de tegenwoordige goederenspoorlijn naar Veendam. In het tracé zijn op het oog enige dekzandwellingen waar te nemen. Daarnaast werd een gedeelte onderzocht dat daar loodrecht opstaat, ruwweg tussen de spoorbaan en het begin van het dorp Meeden.

Eerder onderzoek

Zowel ten noorden als ten zuiden van het te onderzoeken tracé zijn vindplaatsen uit de prehistorie bekend. Vooral de zuidelijke vindplaatsen liggen dicht bij het onderzoeksgebied.

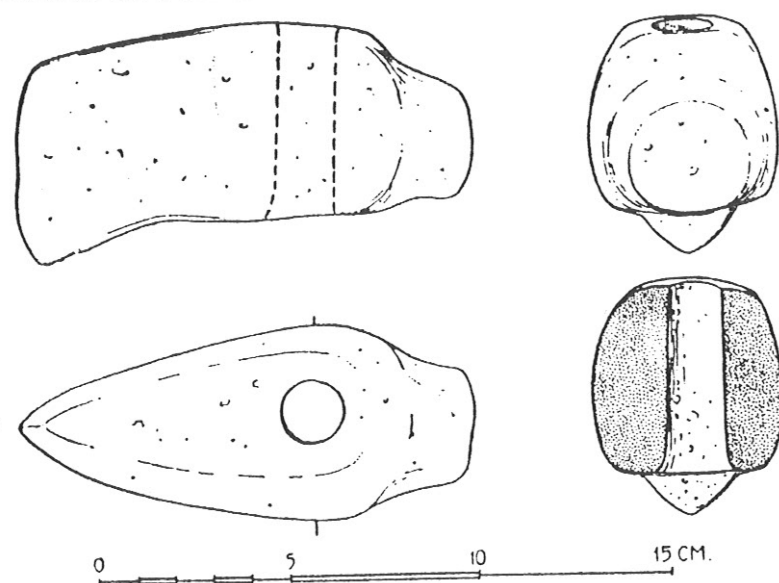
Het meest tot de verbeelding spreekt de vindplaats van de *Muntendammer Hamer*. Deze werd in 1937 gevonden in een van de vele zandkopjes in het terrein, vlak naast de Oude Ae. Bovendien werden, samen met de hamer, aardewerkscherven aangetroffen. Bij inspectie van het terrein in 1957 werden eveneens scherven opgemerkt. Deze stamden uit de Late Bronstijd of Vroege IJzertijd. Of scherven en hamerbijl bij elkaar horen is geenszins zeker. De hamer moet wel tot de Late Bronstijd worden gerekend (Afb. 4, nr. 42).

Ongeveer vijfhonderd meter ten zuidwesten van deze vindplaats werd in een zandkopje een vuurstenen bijltje gevonden uit het Laat Neolithicum. Het is onderdeel van een groter vondstcomplex. Mogelijk heeft hier een kleine nederzetting uit die periode gelegen (Afb. 4, nr. 43).

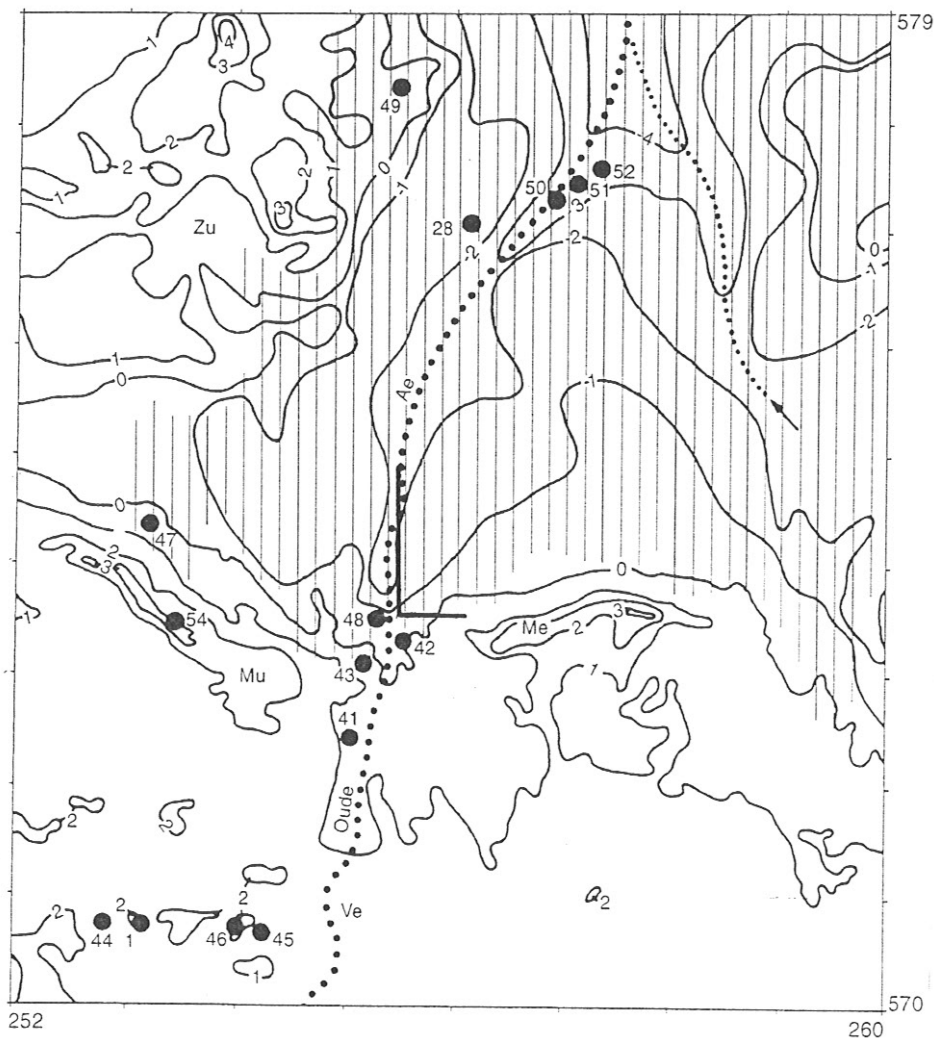
Daarnaast liggen er in het gebied nog enkele mesolithische vindplaatsen. Ongeveer vijfhonderd meter ten noordwesten van de vindplaats van de Muntendammer Hamer is vuursteen en houtskool uit deze periode aangetoond, een kilometer ten zuiden ervan alleen vuursteen. Het terrein wordt geregeld bezocht door amateurarcheologen (Afb. 4, nrs. 48 en 41).

Ook ten noorden van het onderzochte gebied zijn vindplaatsen bekend. In het tracé van de A7 en ten noorden daarvan werden vondsten gedaan uit het Mesolithicum (ca. 8000-5500 v. Chr.). Er werd onder andere een jachtkampje uit deze periode aangetroffen (Afb. 4, nr. 28). Een kilometer ten noorden van de snelweg is in het begin van deze eeuw een urnenveldje uit omstreeks 700 v. Chr. gevonden. Het lag op een flank van een zandrug langs de Oude Ae. Een aantal urnen kwamen te voorschijn bij zandwinning voor de spoorbaan (Afb. 4, nr. 49).

Door de Grontmij is op een gedeelte van het te onderzoeken tracé een booronderzoek uitgevoerd. Helaas is dit voornamelijk het gedeelte dat verstoord is door de werkzaamheden van de aannemer.

Afb. 3: De Muntendammer hamer

Afb. 4: Archeologische vindplaatsen in de omgeving van het onderzoeksgebied. De dikke stippellijn is de loop van de Oude Ae. Het onderzochte gedeelte van de Afvalwaterleiding-Veendam is in een lijn weergegeven. 42 is de vindplaats van de Muntendammer hamer

Bewoningsgeschiedenis

Naast een mogelijke aanwezigheid van bewoners in het Jong Paleolithicum, begint de bewoning in dit gedeelte van het stroomgebied van de Oude Ae met de nederzettingen van de jagers en verzamelaars uit het Mesolithicum (ca. 8000-5500 v. Chr.). Vooral in het Laat Mesolithicum zullen de mensen hier hun kampjes hebben ingericht. Beekdalen waren toen een favoriete vestigingsplek en het brede dal leverde een gevarieerd voedselaanbod. Om een bepaalde, seizoensgebonden voedselbron te exploiteren werden tijdelijke kampjes voor jacht of voedselverzameling ingericht. Deze vestigingsplaatsen zijn vaak te

herkennen aan hun vele haardkuilen. Dit zijn vijftig tot zestig centimeter diepe schachten met een diameter van gemiddeld vijftig centimeter. Op de bodem ervan brandde een vuur waarin vermoedelijk kookstenen werden verhit. Deze werden dan weer in een emmer van huiden of een houten kom gegooit om vloeistoffen aan de kook te brengen.

Tegenwoordig ligt het gebied erg laag. In het Mesolithicum was dat niet het geval. De zeespiegel stond toen enige meters lager. Daardoor kon regenwater gemakkelijk via de Oude Ae naar zee stromen. Door deze probleemloze afwatering had veengroei geen kans en bleef het beekdal een goed woongebied. Elders in het achterland waren in deze periode al lang grote venen ontstaan.

Dat de bewoning van het beekdal nog lang mogelijk bleef, bewijzen de neolithische en bronstijd vondsten. Toch zou, door de zeespiegelrijzing, de veengroei een kans krijgen en werd het zand geleidelijk afgedekt. Door een verhoogde activiteit van de zee, ongeveer rond het begin van de jaartelling, werd het dal van de Oude Ae bovendien opgevuld met zeeklei. Boeren die in de Middeleeuwen hier gingen wonen troffen een gebied aan, dat afgewisseld werd door veen en klei. Door alle nattigheid was de landbouw in dit gebied een riskante zaak. Op den duur werden vermoedelijk alleen de zandkoppen in het gebied nog als akker ingericht. Tenslotte moesten de boeren wijken toen de Dollard definitief inbrak. Alle oude bewoning werd afgedekt door een laag Dollardklei.

De wordingsgeschiedenis van het cultuurlandschap is in het stroomgebied van de Oude Ae uitstekend bewaard gebleven. Door de late veenvorming werd het zand geleidelijk afgedekt. Daar overheen ontstond rond het begin van de jaartelling langzaam een kleidek door het opdringen van de zee. Ook de latere kleilaag van de Dollard vormde zich zonder erosie van getijde invloeden. In het brede vlakke dal van de Oude Ae ontstond stuwing door tegenovergestelde bewegingen van rivier- en zeewater. Door het uitgestrekte gebied waar dit water kon blijven, moet er een geringe stroomsnelheid zijn geweest.

Daardoor ontstaat een beeld van rustige afzetting in de loop der tijd en stapelen de verschillende periodes zich op, zonder weg geërodeerd te zijn.

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het maken van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie en een Aanvullend Archeologisch Onderzoek van het tracé voor de afvalwaterleiding Veendam, in een gebied evenwijdig aan de spoorbaan ter plekke en haaks daarop in de richting van Meeden. Gekeken moet worden of er nog iets aanwezig is van de boven beschreven bewoningssporen, dan wel andere archeologische sporen. Als die er zijn moeten ze archeologisch onderzocht worden, vastgelegd en bestudeerd. De nadruk wordt hierbij gelegd op de hogere delen in het aanwezige micro-reliëf. Deze hogere delen hebben de grootste potentie om sporen uit de prehistorie te herbergen.

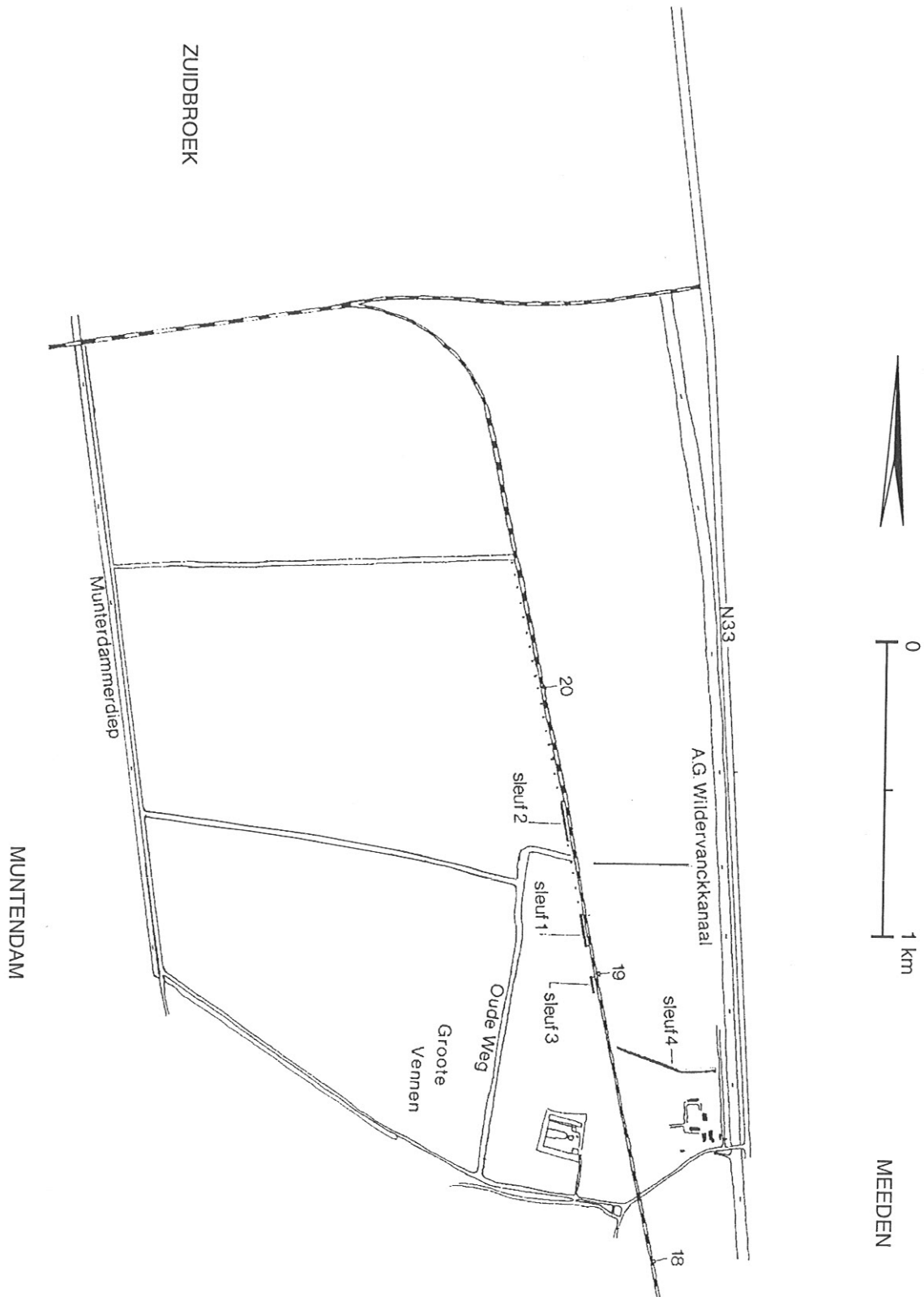
Omwille van de gevorderde tracéplannen is besloten eventuele sporen in de werkstrook op te graven. Eveneens omwille van de tijd is afgezien van onderzoek van eventuele middeleeuwse sporen.

Meetsysteem

Een lastige factor bij het onderzoek van grote terreinen is het opzetten van een duidelijk meetsysteem. Daarbij komt dat een NAP-hoogte in de vorm van een geijkte koperen bout zich meestal niet in de directe omgeving bevindt. In het geval van de afvalwaterleiding Veendam bleek het uitzetten van een meetsysteem niet zo'n groot probleem te zijn. Het te onderzoeken tracé ligt voor het grootste deel parallel aan de goederenspoorlijn Zuidbroek/Veendam. Deze goederenspoorlijn is voorzien van kilometerpalen, welke op de topografische kaart 1:25.000 staan vermeld. Deze kilometerpalen zijn gebruikt om het meetsysteem aan te koppelen. Tussen deze kilometerpalen staan hectometerpaaltjes, die niet op de topografische kaart staan, maar waarvan de ligging eenvoudig uit te rekenen is. Voor het meetsysteem werd de meest westelijke rail als uitgangspunt genomen. In een hoek van 90° werd met een tussenafstand van 50 m een piket geslagen. De afstand tussen de westelijke rail en deze piketten bedroeg 20 of 30 m. Dit houdt verband met de aanwezigheid van een fietspad langs een deel van het tracé. Vanaf hectometerpaal 19.1 richting noord werden deze piketten genummerd, zodat het onmiddellijk duidelijk was op welke afstand een piket vanaf hectometerpaal 19.1 was gesitueerd.

Hectometerpaal 19.1 was het nulpunt van de eerste sleuf. Vanuit piket 7, dus 350 m ten noorden van hectometerpaal 19.1 werd het meetsysteem voor de tweede sleuf in noordelijke richting uitgezet. Het nulpunt van de derde sleuf ligt 24 m ten zuiden van kilometerpaal 19 en deze sleuf loopt tot 26 m ten noorden van hectometerpaal 18.9. Het nulpunt voor de vierde sleuf, ten oosten van de rail bevindt zich vanaf 18.8 op 40 m zuidelijk richting 18.7, alwaar in oostelijke richting een smalle sleuf van ruim 300 m lengte werd getrokken.

Hectometerpaal 18.7 was door de aannemer voorzien van een zeer exacte NAP-hoogte ($2.679 + \text{NAP}$), en ter hoogte van hectometerpaal 19.1 was een paaltje geslagen met eveneens een zeer exacte NAP-hoogte ($0.305 - \text{NAP}$). Vanaf dit paaltje is de NAP-hoogte overgebracht op een herkenbaar punt op de spoorwegovergang tussen piket 6 en 7 ($0.35 + \text{NAP}$).

Afb. 5: Ligging van de onderzoekssleuven

Onderzoeksstrategie en werkwijze

Het tracé dat zich aan de westzijde van de goederenspoorlijn bevindt is tussen hectometerpaal 18.9 en 20.4 onderzocht. Dit is enerzijds gedaan door middel van 26 boringen op regelmatige afstand en anderzijds door het graven van drie proefsleuven parallel aan de goederenspoorlijn.

In eerste instantie werd de onderzoeksstrategie bepaald door de werkzaamheden van de aannemer. Ten behoeve van de afvalwaterleiding was door de aannemer de bouwvoor en een deel van de ondergrond, ongeveer tussen hectometerpaal 18,8 en 19,1 reeds verwijderd. De werkbreedte varieerde tussen 6 en 8 m. Bovendien was over de hele lengte een bronnering aangelegd, wat een verstoring van gemiddeld 1 m opleverde en waardoor bovendien in de sleuven alleen de westprofielen bestudeerd konden worden. Vanwege de enigszins moeizame start van het archeologisch onderzoek werd ter plaatse besloten om eerst dit deel van het tracé in noordelijke richting archeologisch te begeleiden. Op deze manier werd voorkomen dat eventueel aanwezige grondsporen ongezien zouden worden vernietigd. Deze aanpak resulteerde in een eerste proefsleuf, tussen hectometerpaal 19.1 en 19.2. Deze sleuf werd in twee lagen opgegraven en het westelijke profiel werd bestudeerd. Tegelijkertijd werd deze strategie gemeld bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort en werd een artikel 41 formulier ingediend.

Vervolgens werd een boorraai uitgezet waarbij tussen hectometerpaal 19.1 en 20.4 in totaal 26 boringen zijn gezet. De resultaten van de boringen worden apart behandeld in Bijlage I. In overleg met de aannemer werd besloten om met de boringen te beginnen bij het meest noordelijke piket, nr. 27, dat zich op 1350 m ten noorden van hectometerpaal 19.1 bevindt en circa 40 m ten zuiden van de NAM-weg. Dit in verband met de planning van de aannemer om de afvalwaterleiding al onder de NAM-weg door te kunnen leggen. Er werd belang aan gehecht om een werkstrook met een lengte van ruim 70 m zo snel mogelijk in gebruik te kunnen nemen. Om hierover onmiddellijk uitsluitsel te kunnen geven werd tussen piket 27 en 26 nog een extra boring gezet (26,5). Het perceel dat aan de NAM-weg grenst was op dat moment net geploegd. Visuele inspectie toonde dat ter plaatse nauwelijks reliëf in het landschap is. Boring 16 (800 m ten noorden van hectometerpaal 19.1) tot en met 27 werden in dit perceel gezet.

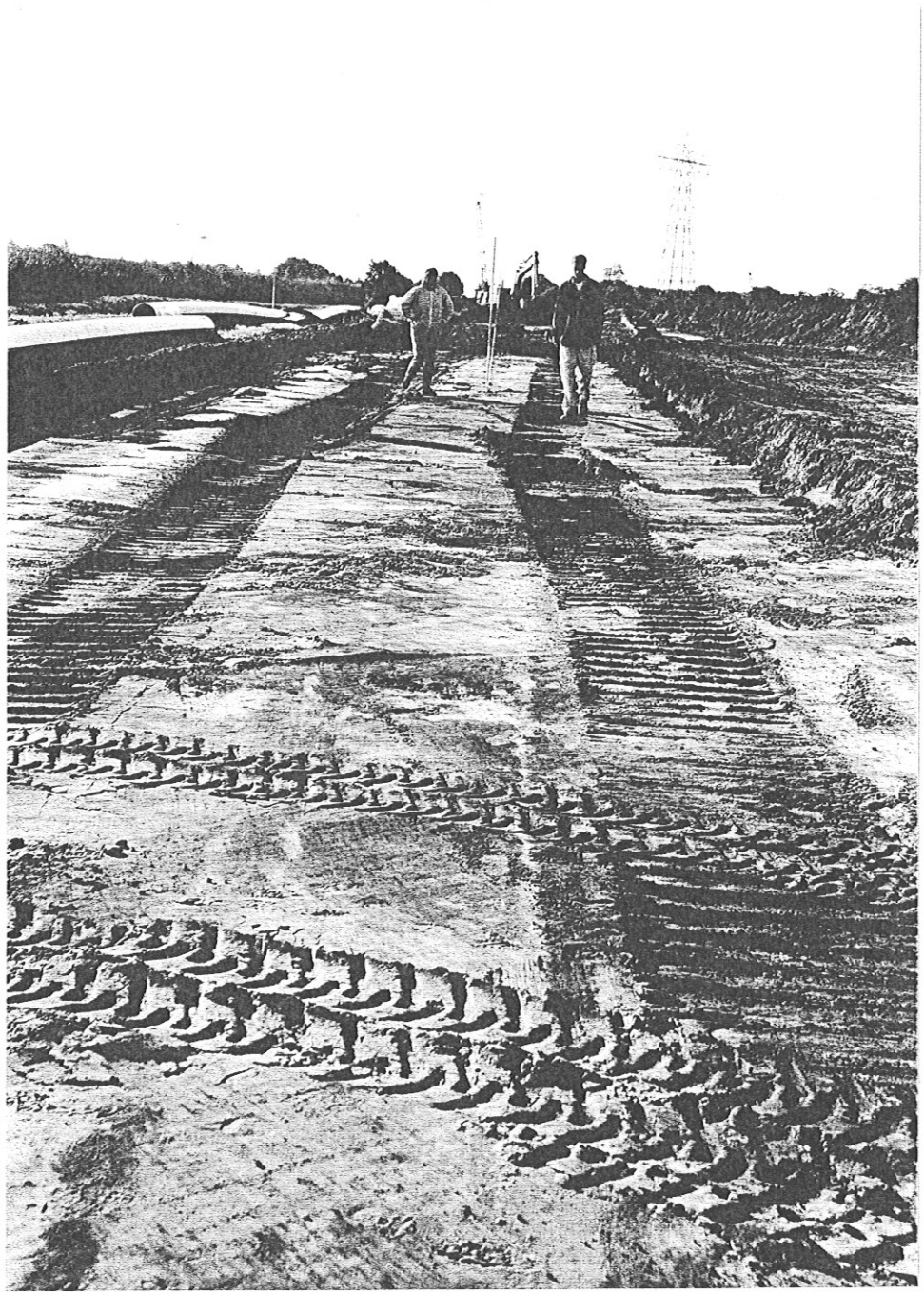
Uit de boringen kon worden geconcludeerd dat het hele perceel is gemengwoeld, met een gemiddelde diepte van 70 cm onder maaiveld. Eventuele archeologische resten zullen daardoor geheel zijn verstoord. Alleen boringen 26 en 26,5 vormen hierop een uitzondering. In deze beide gevallen zit tussen 50 en 55 cm onder maaiveld een pakket veen van ruim 60 cm dikte. Omdat op deze plaatsen geen archeologische resten te verwachten zijn, bestaat er geen enkel bezwaar meer om de afvalwaterleiding in dit perceel aan te leggen. De provincie en de aannemer zijn daags na deze constatering hiervan in kennis gesteld.

Het perceel dat zich direct ten zuiden van de geploegde akker bevindt was op het moment van waarnemingen een stoppelveld. Na visuele inspectie bleek dat direct ten noorden van het fietspad dit perceel opvallend reliëf vertoont in de vorm van een drietal kleine ruggen die zich in de zuidelijke helft van het perceel bevinden. Dit reliëf tekent zich af in min of meer oost-west verlopende, tamelijk smalle verhogingen in het landschap. Boringen 7 (350 m ten noorden van 19.1) tot en met 15 (750 m ten noorden van 19.1) werden in dit stoppelveld gezet. Op basis van de resultaten van de boringen en op grond van het reliëf in het terrein werd besloten om een sleuf aan te leggen in de zuidelijke helft van dit perceel. Deze sleuf kreeg het volgnummer 2. Er werd een vlak aangelegd waarbij het oorspronkelijke reliëf van het zand werd gevolgd. Vanwege de bronbemaling aan de oostzijde van de sleuf werd alleen het westprofiel bestudeerd en vrijwel geheel getekend.

De boringen met de nummers 3 tot en met 6 werden in het perceel direct ten zuiden van de Oude Weg gezet. De nummers 1 en 2 konden worden weggelaten omdat deze overlappen met sleuf 1, tussen hectometerpaal 19.1 en 19.2.

Omdat bij de eerdere werkzaamheden van de aannemer tussen hectometerpaal 18.8 en 19.1 de indruk was verkregen dat het oorspronkelijk bodemprofiel ter plaatse vrijwel intact was, werd besloten tot de aanleg van een derde sleuf tussen 19.0 en 18.9. De afvalwaterleiding was op deze plaats al gelegd, maar de westelijk hiervan gelegen rijstrook bood voldoende mogelijkheid tot de aanleg van een sleuf van ongeveer 6 m breed. Ook hier was het westprofiel het enige profiel dat bestudeerd kon worden.

Tot slot werd aan de oostzijde van het goederenspoor een sleuf getrokken vlak langs de reeds aangelegde bronbemaling. Deze sleuf had een breedte van 2.20 m, de breedte van de bak van de machine. Vanaf de spoorlijn verloopt dit tracé eerst ongeveer 210 m naar het zuidoosten en wordt in oostelijke richting nog circa 120 vervolgd, waarna de leiding onder het A.G. Wildervanckanaal en de N33 wordt doorgeboord. Op de plaats van de te leggen leiding is over de hele lengte een sleuf getrokken. Alleen het deel dat zich ten westen van het knikpunt bevindt, is getekend. Het oostelijk deel bevatte twee recente drainagesleuven, een zeer recente gedempte sloot en een recente dam, waardoor exacte documentatie niet zinvol was.

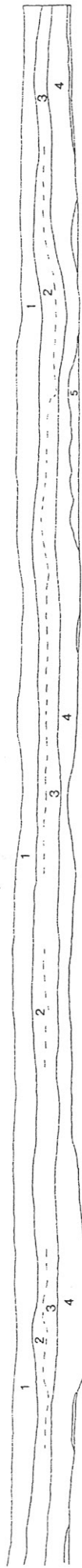
Afb. 6: Tegenslag

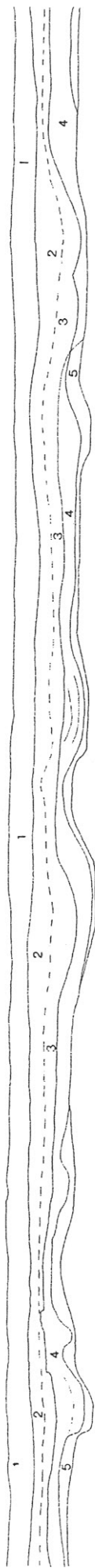
Profiel 1

Profiel 2

Profiel 2

Profiel 2

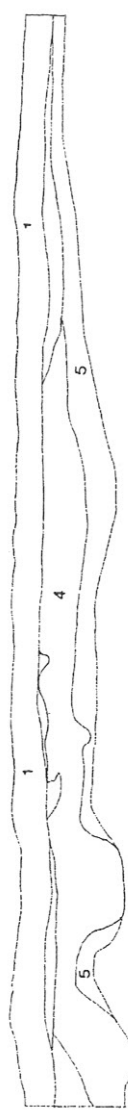

Profiel 2

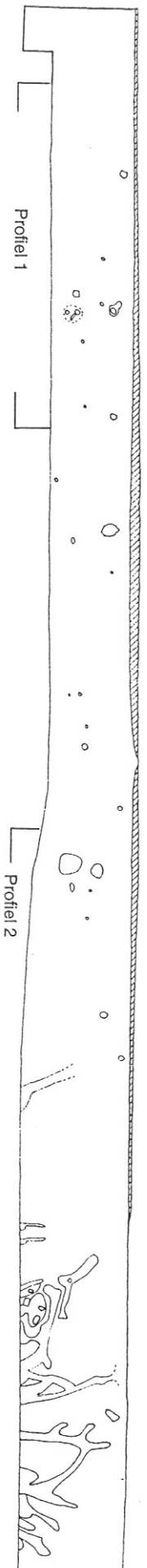

- 1: Bouwvoor
- 2: Roddoorn
- 3: Verraard veen
- 4: Humeus zand
- 5: C
- 6: B
- 7: Verspit

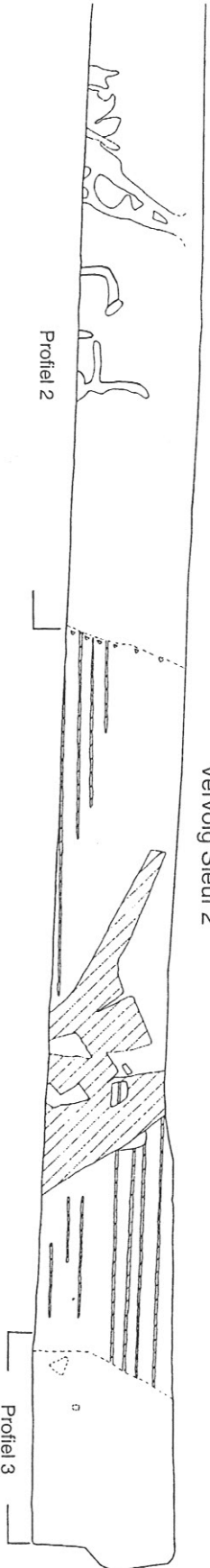
Profiel 3

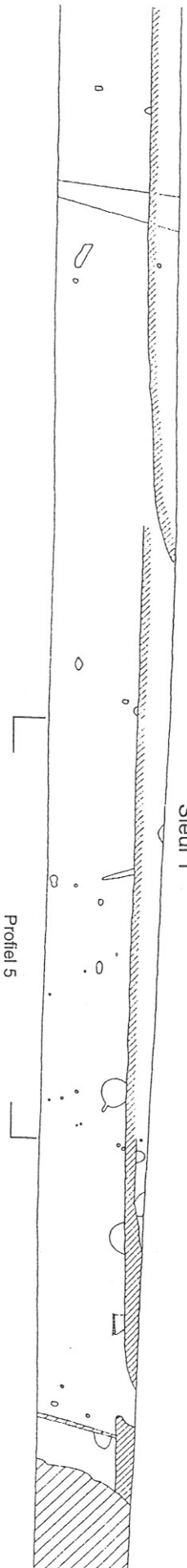
Sleuf 2

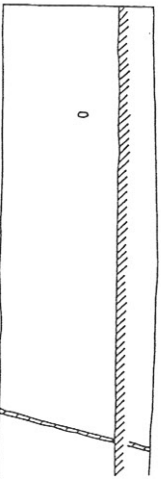
Vervolg Sleuf 2

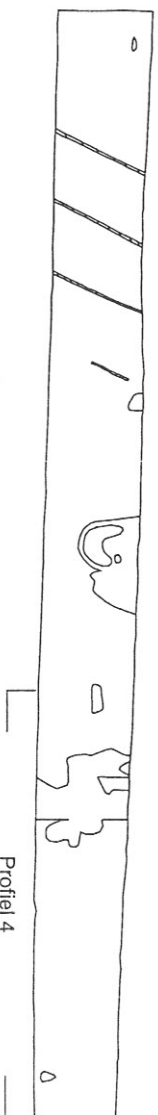
Sleuf 1

Vervolg Sleuf 1

Sleuf 3

RESULTATEN

Sleuf 1

De aanleg van sleuf 1 bevond zich in een fase van veel communicatiestoornissen. Dit had tot gevolg dat tot twee keer toe een pas geschaafd maar nog niet getekend vlak door een rups- en bandenkraan werd vernield. Het was daarom noodzakelijk om op een iets dieper niveau een tweede vlak aan te leggen. Kenmerkend in deze sleuf was de licht lemige grondslag en het ontbreken van (veraard) veen. De grond was over het algemeen lichtgrijs van kleur en vrij vlekkelig. De indruk bestond dat er ter plaatse geen volledig intact bodemprofiel aanwezig was. Deze conclusie is gebaseerd op het ontbreken van een duidelijke uit- en inspoelingslaag alsmede op de afwezigheid van (veraard) veen.

De grondsporen die zich in het vlak aftekenden waren voor een groot deel van natuurlijke oorsprong. Plaatselijk waren erg veel diergangen aanwezig, maar ook sporen van boomwortels tekenden zich regelmatig af. Hier en daar waren houtskoolplekken zichtbaar die mogelijk duiden op menselijke activiteiten, hoewel van duidelijke haardkuilen geen sprake was. Een aantal min of meer ronde verkleuringen konden als paalgaten geïnterpreteerd worden (foto profiel B-B). Deze paalgaten waren zo gering in aantal en bevonden zich in een dusdanige constellatie dat er geen structuur als een huisplattegrond in herkend kon worden.

In een donkere verkleuring halverwege de sleuf tegen de uiterste oostwand kwam tijdens het schaven een verbrand stukje vuursteen te voorschijn dat als een kernstukje geduid kon worden (vondstnr. 2). Helaas was de precieze vorm van de donkere verkleuring niet vast te stellen doordat deze aan de westzijde door de bronnering was verstoord en aan de oostzijde in het profiel verdween. Uit twee andere donkere verkleuringen, die houtskool bevatten, zijn twee monsters genomen (vondstnr. nr. 3 en 4).

Recente sporen in het vlak wijzen op een verkavelingsrichting die afwijkt van de huidige. In een vrijwel zuivere oost/westrichting lopen twee drainagesleuven en twee recent gedempte sloten. Deze sloten zijn waarschijnlijk gedempt tijdens een herinrichting in het begin van de jaren-70 (mondellinge mededeling dhr. Slim). Andere recente sporen zijn verstoringen van een zogenaamde 'ganzevoet', een landbouwwerktuig dat om de 80 cm een strook van 10 cm breed als het ware verschuift. Deze ganzevoet-sporen liggen in de lengterichting van de sleuf en zijn dus van na de herinrichting.